

## **Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z języka polskiego w klasie szóstej**

### **Opracowano na podstawie:**

- Podstawy programowej kształcenia ogólnego,
- realizowanego w szkole Programu nauczania języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej
- Wewnątrzszkolnego Systemu oceniania zawartego w Statucie Szkoły.

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasach IV-V.

Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania ocen niższych-pozytywnych.

### **Ocena: celujący**

#### I. Kształcenie literackie i kulturowe

##### **Uczeń:**

- interpretuje teksty poetyckie na poziomie metaforycznym,
- podczas analizy utworów odwołuje się do różnych kontekstów literackich i kulturowych,
- rozpoznaje literackie gry z konwencją,
- dostrzega symboliczne treści w utworach literackich i plastycznych,
- stawia pytania problemowe w odniesieniu do odbieranych tekstów
- dostrzega i objaśnia związki pomiędzy warstwą językową, brzmieniową i semantyczną utworów poetyckich;
- w sposób przemyślany komentuje zachowania bohaterów, uwzględniając przy tym motyw ich działania oraz kontekst sytuacyjny;
- kreatywnie wykorzystuje posiadaną wiedzę i umiejętności w sytuacjach problemowych dotyczących odbioru tekstów kultury;
- wyraża opinie na temat tekstów literackich i innych tekstów kultury, trafnie dobierając argumenty na poparcie swojego stanowiska;
- ma szerokie kompetencje w zakresie odbioru różnych tekstów kultury
- w wypowiedziach stara się posługiwać terminologią związaną z analizą i interpretacją utworów literackich,
- prezentuje szerokie kompetencje w zakresie odbioru różnych tekstów kultury,
- dokonuje twórczego odczytywania tekstów przez opracowanie adaptacji teatralnych, filmowych czy radiowych.

#### II. Kształcenie językowe

##### **Uczeń:**

- świadomie i funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę i umiejętności językowe w zakresie słownictwa, składni, fleksji i fonetyki;
- swobodnie stosuje wiedzę na temat budowy zdania i budowy tekstu wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- funkcjonalnie wykorzystuje werbalne i pozawerbalne środki wyrazu;
- swobodnie wykorzystuje wiedzę o języku jako narzędziu skutecznej komunikacji;
- przedstawia oryginalne rozwiązania ułatwiające naukę gramatyki i ortografii;
- przestrzega zasad poprawności językowej oraz zasad etykiety językowej w każdej sytuacji

komunikacyjnej;

- świadomie i funkcjonalnie wykorzystuje synonimy, frazeologizmy w celu wzbogacenia warstwy językowej wypowiedzi;
- samodzielnie poszerza wiedzę i umiejętności poza treści przewidziane podstawą programową i programem nauczania.

### III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- pisze bezbłędne językowo, oryginalne pod względem treści i stylu różne formy wypowiedzi;
- swobodnie posługuje się werbalnymi i pozawerbalnymi środkami wyrazu w swoich wypowiedziach ustnych,
- operuje bogatym słownictwem z różnych kręgów tematycznych,
- w sposób szczególny dba o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową wypowiedzi
- zapisuje teksty w sposób przejrzysty z wielką dbałością o stronę graficzną i wydzielenie myślowe w formie akapitów;
- podejmuje działalność literacką i kulturalną,
- tworzy prezentacje multimedialną,
- redaguje twórcze, oryginalne teksty informacyjne o charakterze reklamowym o szkole przeznaczone do gazetki lub na stronę internetową,
- wzorcowo recytuje teksty poetyckie i prozatorskie.

### IV. Samokształcenie

Uczeń:

- wykorzystuje narzędzia TIK (np. smartfon, tablet) do zapisywania i katalogowania informacji;
- opracowuje własne bazy informacji, np. kartoteki, fiszki z hasłami, foldery plików;
- wykorzystuje programy, aplikacje i gry edukacyjne do samodzielnej nauki języka polskiego;
- zwraca uwagę na aspekty moralne związane z korzystaniem z zasobów internetowych (odpowiedzialność, uczciwość, poszanowanie cudzej własności),
- przestrzega praw autorskich dotyczących zasobów internetu,
- opisuje źródła internetowe,
- bierze udział i odnosi sukcesy w konkursach przedmiotowych z języka polskiego.

### V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- chętnie czyta i zna wiele tekstów ponadprogramowych.

**Ocena: bardzo dobry**

### I.Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę na temat świata przedstawionego podczas analizy różnorodnych tekstów literackich,
- analizuje rolę środków językowych w tworzeniu obrazów poetyckich;

- określa rolę autora tekstu w kreowaniu fikcji literackiej;
- wypowiada się na temat elementów fantastycznych w utworach współczesnych;
- wskazuje różnice między elementami świata przedstawionego utworu fantastycznonaukowego i fantasy,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o cechach gatunkowych utworów w ich analizie i interpretacji,
- objaśnia funkcje językowych środków stylistycznych w czytanych utworach,
- analizuje wpływ tytułu, podtytułu, motto, puenty na interpretację tekstu;
- używa funkcjonalnie pojęć wiersz ciągły, stroficzny, rymowy, bezrymowy oraz rymy i rytm podczas analizy wiersza;
- omawia układ rymów w wierszu,
- określa funkcję retrospekcji,
- funkcjonalnie stosuje słownictwo określające następstwo zdarzeń;
- wskazuje i nazywa różne wątki w utworze,
- omawia sposób zapisu dialogu w tekście,
- określa funkcję monologu,
- charakteryzuje bohatera, podmiot liryczny i narratora w czytanych utworach,
- określa motywy działania bohatera, określa stosunek narratora do wybranych elementów świata przedstawionego utworu;
- dostrzega różne formy narracji w tekście,
- posługuje się argumentami, wyrażając swój stosunek do postaci głównej w utworze
- omawia problematykę utworu,
- opisuje emocje towarzyszące odbiorowi różnych tekstów kultury,
- funkcjonalnie wykorzystuje swoją wiedzę do wyjaśnienia przenośnych znaczeń w tekstach,
- komentuje sytuację bohaterów literackich w odniesieniu do doświadczeń współczesnych nastolatków,
- funkcjonalnie używa różnych środków językowych do uzasadnienia swojego rozumienia utworu,
- wykorzystuje w interpretacji tekstów wiedzę o różnych tekstach kultury i różnorodne konteksty,
- posługuje się argumentami, wyrażając swój stosunek do bohaterów i sytuacji;
- odczytuje wartości i antywartości wpisane w teksty kultury,
- używa nazw wartości w rozmowie o utworze i motywach działania bohaterów,
- określa funkcje tekstu literackiego i informacyjnego, prasowego, reklamowego;
- odczytuje treści wyrażone wprost i pośrednio,
- analizuje i interpretuje główną myśl tekstu,
- omawia relacje między częściami wypowiedzi,
- hierarchizuje informacje,
- objaśnia subiektywny charakter opinii,
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury,
- objaśnia swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- rozpoznaje środki wyrazu teatralnego i określa ich funkcje,
- określa właściwości i funkcje różnych elementów dzieła filmowego,
- określa wybrane cechy gatunkowe filmu,
- nazywa tworzywo przekazów audiowizualnych (ruchome obrazy, dźwięk);
- wskazuje różnice pomiędzy tekstem literackim a jego adaptacją sceniczną i radiową,
- odbiera tekst kultury jako źródło wzbogacania własnych doświadczeń,
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny, posługując się konwencją abstrakcyjną (w połączeniu z muzyką);

- przygotowuje teatralne realizacje scenek na podstawie tekstów literackich,
- aktywnie odbiera filmy, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, czyniąc je źródłem swoich działań twórczych.

## II. Kształcenie językowe

### Uczeń:

- określa funkcje różnych części mowy w tekście,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o osobowych i nieosobowych formach czasownika w swoich wypowiedziach,
- funkcjonalnie używa konstrukcji z zaimkiem *się*,
- określa funkcje różnych form gramatycznych odmiennych części mowy w wypowiedzeniu,
- używa form strony biernej i czynnej czasownika dla uzyskania jednoznaczności treści wypowiedzi,
- używa we właściwych kontekstach przymiotników i przysłówków o różnych natężeniach cechy,
- stosuje poprawne trudne i nietypowe formy gramatyczne wyrazów odmiennych,
- wyjaśnia funkcję orzeczenia, podmiotu, przydawki, dopełnienia i okolicznika w zdaniu;
- określa funkcję wyrazów poza zdaniem,
- używa funkcjonalnie nazw wszystkich typów związków wyrazowych podczas analizy składniowej zdań,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o budowie zdania w swoich wypowiedziach,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o różnych typach wypowiedzeń ze względu na cel wypowiedzi,
- funkcjonalnie stosuje w praktyce językowej zdania i równoważniki zdań,
- funkcjonalnie posługuje się wersją mówioną i pisaną języka,
- rozumie funkcjonalność przekształceń składniowych,
- zna i funkcjonalnie stosuje formy grzecznościowe używane w oficjalnej i nieoficjalnej formie polszczyzny,
- dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej,
- świadomie wykorzystuje wyrazy o przenośnych znaczeniach do tworzenia własnych wypowiedzi,
- używa poprawnie i celowo różnych związków frazeologicznych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- świadomie wykorzystuje stałe związki wyrazowe do bogacenia warstwy językowej własnych wypowiedzi,
- wyjaśnia funkcję słownictwa neutralnego i wartościującego w tekście,
- podkreśla intencje wypowiedzi pozawerbalnymi środkami porozumiewania się,
- funkcjonalnie stosuje synonimy i antonimy w celu wzbogacenia językowego wypowiedzi,
- stosuje synonimy w celu uzyskania spójności tekstu,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o różnych typach komunikatów,
- funkcjonalnie posługuje się terminami *nadawca*, *odbiorca wypowiedzi* podczas odbioru tekstów kultury,
- posługuje się różnymi werbalnymi i pozawerbalnymi środkami komunikacji – stosownie do sytuacji,
- nazywa i komentuje emocje wyrażane za pomocą różnych form ekspresji pozasłownej,
- wykorzystuje wiedzę o głoskach, literach i sylabach w analizie warstwy brzmieniowej tekstów,
- poprawnie akcentuje słowa stanowiące wyjątki od podstawowych reguł akcentowania w języku polskim,

- przestrzega zasad etykiety językowej podczas komunikacji za pomocą narzędzi nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych,
- stosuje we wszystkich wyrazach reguły pisowni: rz, ż, ó, u, h, ch; nie z różnymi częściami mowy; wielką i małą literą; przyimków i wyrażen przyimkowych; cząstek – bym, -byś, -by, -byśmy, - byście; ą i ę oraz –em, -en, -om, -on; zakończeń –i, -ii, -ji; przedrostków i przyrostków w podanym zestawie ortogramów;
- stosuje we wszystkich wyrazach zasady oznaczania głosek miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych w zestawie ortogramów zawartych w ćwiczeniach;
- stosuje we wszystkich wypowiedzeniach poznane zasady użycia przecinka w zdaniu pojedynczym i złożonym,
- stosuje poznane znaki interpunkcyjne w sposób celowy, ze świadomością ich funkcji.

### III. Tworzenie wypowiedzi

#### Uczeń:

- świadomie porządkuje i komponuje treść swoich wypowiedzi,
- prezentuje własne stanowisko w rozmowie,
- używa przemyślanych argumentów na poparcie swojego stanowiska,
- tworzy semantycznie pełne i bogate językowo wypowiedzi,
- rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi,
- wypracowuje skuteczne metody selekcji informacji,
- określa funkcję środków perswazji w tekstach reklamowych,
- tworzy bogate językowo wypowiedzi w różnych formach gatunkowych, stosuje funkcjonalnie różne środki językowe;
- głosowo interpretuje tekst,
- dba o zwięzłość wypowiedzi w zapisie planu ramowego i szczegółowego,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o różnych formach notatek,
- opowiada o treści, problematyce i formie poznanych tekstów kultury;
- zna i stosuje zasady netykiety w komunikacji internetowej,
- tworzy bogate językowo wypowiedzi w różnych formach gatunkowych inspirowane treścią poznanych utworów lub ilustracją,
- pisze scenariusz filmowy na podstawie własnych pomysłów,
- funkcjonalnie i twórczo wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

### IV. Samokształcenie

#### Uczeń:

- czyta tekst, stosując odpowiednie tempo i intonację w zależności od treści;
- czytając głośno, przekazuje intencję tekstu,
- opracowuje własne sposoby szybkiego i efektywnego zapisywania informacji,
- gromadzi dane w sposób uporządkowany i zapewniający łatwy dostęp do potrzebnych informacji,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę na temat zasobów bibliotecznych w docieraniu do informacji,
- określa funkcje słowników,
- korzysta ze słowników on-line,
- krytycznie ocenia i weryfikuje informacje uzyskane z różnych źródeł,
- aktywnie interesuje się życiem kulturalnym swojego regionu,
- postrzega nowoczesne technologie informacyjne jako narzędzia do rozwijania i prezentowania własnych zainteresowań.

## V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- czyta wszystkie wymagane lektury w całości i interpretuje je w połączeniu z kontekstami.

**Ocena: dobry**

### I.Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- porównuje wybrane elementy świata przedstawionego w różnych utworach,
- analizuje i interpretuje obrazy poetyckie w czytanych utworach,
- odróżnia fikcję filmową od rzeczywistości,
- wyjaśnia znaczenie elementów realistycznych w utworze,
- wypowiada się na temat fantastyki w fantastycznonaukowych i fantasy,
- wymienia cechy charakterystyczne różnych gatunków literackich,
- omawia różnice między różnymi odmianami gatunkowymi powieści i opowiadania,
- wskazuje w tekście literackim epitety, porównania, przenośnie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienia, zgrubienia, uosobienia, ożywienia, apostrofy, anafory, pytania retoryczne, powtórzenia i stara się określać ich funkcje,
- dostrzega funkcję podtytułu, motta, puenty jako elementu konstrukcyjnego utworu;
- przedstawia prosty schemat rozwoju akcji,
- określa wers, zwrotkę, refren, rymy, liczbę sylab w wersie jako elementy rytmizujące wypowiedź;
- zna rodzaje rymów,
- nazywa rodzaj wiersza,
- analizuje przebieg zdarzeń w ujęciu przyczynowo-skutkowym,
- rozpoznaje retrospekcję,
- porównuje wypowiedzi bohaterów i narratora,
- wskazuje w tekście dialogi i monologi,
- określa podmiot liryczny,
- wypowiada się na temat uczuć i przeżyć bohatera, podmiotu lirycznego,
- określa motywy działania bohatera,
- określa stosunek narratora do wybranych elementów świata przedstawionego utworu,
- objaśnia funkcję narracji w tekście,
- prezentuje swój pogląd na temat bohatera głównego,
- określa problematykę utworu,
- wskazuje wątek główny i wątki poboczne,
- używa funkcjonalnie pojęć: wątek główny, wątek poboczny;
- opisuje wrażenia towarzyszące odbiorowi różnych tekstów kultury,
- odczytuje przenośne sensy prostych utworów,
- przedstawia ukrytą treść przypowieści,
- zestawia sytuację bohaterów literackich z własnymi doświadczeniami,
- uzasadnia swoje rozumienie utworu,
- wykorzystuje w interpretacji tekstów znajomość innych utworów literackich,
- ocenia bohatera literackiego,
- komentuje sytuację,
- nazywa wartości ukazane w utworze i ustala ich hierarchię,
- zestawia wartości i ich przeciwieństwa utworach na zasadzie kontrastu,
- odróżnia tekst literacki od informacyjnego,

- odróżnia tekst prasowy od literackiego,
- wskazuje cechy tekstu reklamowego,
- dostrzega w tekście treści wyrażone wprost i pośrednio,
- określa główną myśl tekstu,
- odczytuje morał bajek,
- określa funkcję wstępu, rozwinięcia, zakończenia, akapitu;
- odróżnia informacje ważne od drugorzędnych,
- odróżnia informacje o faktach od opinii,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o budowie komiksu do jego odbioru i interpretacji,
- wskazuje środki artystycznego wyrazu charakterystyczne dla literatury, filmu, teatru;
- nazywa tworzywo przekazów audiowizualnych (ruchome, obrazy, dźwięk),
- wyodrębnia różne elementy składające się na widowisko teatralne, określa funkcję wybranych znaków teatralnych,
- posługuje się ze zrozumieniem terminami związanymi ze sztuką filmową,
- rozpoznaje poszczególne plany filmowe,
- rozpoznaje wybrane gatunki filmowe,
- wyjaśnia pojęcie film kultowy,
- wyjaśnia różnicę między filmem animowanym a innymi gatunkami filmowym,
- wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją filmową,
- komentuje treści tekstów kultury w odniesieniu do własnego doświadczenia,
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny, posługując się konwencją symboliczną (np. plakat, kolaż);
- odgrywa znaczące role w scenkach teatralnych przygotowanych na podstawie tekstów literackich,
- wykorzystuje swoją wiedzę na temat tekstów kultury, odbierając filmy, koncerty, spektakle teatralne, słuchowiska, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

## II. Kształcenie językowe

### Uczeń:

- wskazuje różnice między różnymi częściami mowy,
- rozumie funkcję nieosobowych form czasownika,
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- rozpoznaje konstrukcje z zaimkiem zwrotnym się,
- oddziela temat fleksyjny od końcówki
- rozpoznaje w tekście formy osób,
- poprawnie i celowo stosuje formy strony czynnej i biernej czasownika,
- uwzględnia w wypowiedziach różne natężenie cech i właściwości,
- stosuje poprawne typowe formy gramatyczne wyrazów odmiennych,
- używa stopnia wyższego i najwyższego przymiotników i przysłówków,
- określa funkcje składniowe wyrazów w zdaniu,
- rozróżnia wyrazy określane i określające,
- poprawnie stosuje w wypowiedziach wyrazy poza zdaniem: wykrzyknik i partykułę,
- odróżnia różne typy związków wyrazowych,
- używa ze zrozumieniem pojęć związek zgody, związek rzędu, związek przynależności,
- używa wypowiedzeń wykrzyknikowych ze świadomością ich funkcji,
- określa typy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie,
- poprawnie stosuje równoważnik zdania w tekście,
- rozumie funkcjonalność przekształceń składniowych,

- przekształca konstrukcje składniowe – zdania w równoważniki zdań i odwrotnie,
- wskazuje główne cechy języka mówionego i pisanego,
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną formą polszczyzny ze świadomością zróżnicowania tych form,
- rozpoznaje wyrazy wieloznaczne,
- używa różnych związków frazeologicznych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- stosuje formy grzecznościowe w wypowiedzi ustnej i pisemnej (pozdrowienia, list, życzenia SMS),
- odróżnia znaczenia dosłowne wyrazów znaczeń przenośnych,
- stosuje ze świadomością celu słownictwo neutralne i wartościujące,
- posługuje się pozawerbalnymi środkami komunikowania się stosownie do okoliczności i celu wypowiedzi,
- świadomie zastępuje powtarzające się wyrazy ich synonimami,
- stosuje w wypowiedziach antonimy,
- używa spójników i zaimków oraz różnorodnych konstrukcji składniowych w celu zespolenia tekstu,
- wie, że niektóre komunikaty różnią się systemem znaków;
- identyfikuje i opisuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi lirycznej,
- dostosowuje sposób wyrażania się i zachowania do sytuacji komunikacyjnej,
- rozpoznaje znaczenie różnych niewerbalnych środków komunikacji,
- określa funkcje głosek, liter, sylab;
- poprawnie stosuje zasady akcentowania,
- różnicuje intonację ze względu na cel wypowiedzi,
- przestrzega zasad etykiety językowej wymaganych w korespondencji,
- stosuje w większości wyrazów reguły pisowni: rz, ż, ó, u, h, ch; nie z różnymi częściami mowy; wielką i małą literą; przyimków i wyrażen przyimkowych; cząstek –bym, -byś, -by, -byśmy, -byście; ą i ę oraz –em, -en i –om, -on; zakończeń –i, -ii, -ji; przedrostków i przyrostków w podanym zestawie ortogramów;
- stosuje poprawnie kropkę w zapisie dat.
- stosuje w większości wyrazów zasady oznaczania głosek miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych w zestawie ortogramów zawartych w ćwiczeniach;
- stosuje w większości wypowiedzi poznane zasady użycia przecinka w zdaniu pojedynczym i złożonym,
- stosuje średnik.

### III. Tworzenie wypowiedzi

#### Uczeń:

- wypowiada się logicznie na tematy związane z poznanymi tekstami kultury,
- reaguje na wypowiedzi innych rozmówców,
- posługuje się argumentami w rozmowie,
- rozpoznaje argumenty odnoszące się od faktów, logiki oraz do emocji,
- tworzy wypowiedzi o właściwej kompozycji i układzie graficznym,
- stosuje akapity, dostosowując je do założonej kompozycji wypowiedzi,
- dokonuje selekcji informacji;
- wskazuje i nazywa podstawowe środki perswazji,
- tworzy poprawne językowo, spójne, zgodne z cechami kompozycyjnymi wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis przeżyć wewnętrznych, opis obrazu, opis miejsca, list oficjalny, sprawozdanie, tekst o charakterze argumentacyjnym, charakterystyka, dedykacja, podziękowania, zaproszenie,



- ogłoszenie, życzenia, pozdrowienia;
- recytuje tekst z odpowiednią intonacją, dykcją, napięciem emocjonalnym i następstwem pauz,
  - stosuje jednolitą formę wypowiedzeń w zapisie planu ramowego i szczegółowego,
  - sporządza bogaty treściowo twórczy plan wypowiedzi,
  - rozplanowuje kompozycję układu treści i formy w notatce,
  - funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o języku w swoich wypowiedziach na temat tekstów,
  - zapisuje poprawne, komunikatywne wiadomości SMS,
  - tworzy poprawne językowo, spójne, zgodne z cechami kompozycyjnymi opowiadania na podstawie tekstu lub ilustracji,
  - samodzielnie pisze scenariusz filmowy, na podstawie fragmentów lektury,
  - funkcjonalnie stosuje odpowiednie konstrukcje składniowe w różnych sytuacjach komunikacyjnych.

#### IV. Samokształcenie

##### Uczeń:

- czyta tekst, stosując odpowiednie tempo i intonację w zależności od treści,
- zapisuje informacje za pomocą edytora tekstu,
- selekcjonuje informacje w celu wykorzystania ich w różnych sytuacjach typowych i nietypowych,
- korzysta z zasobów bibliotek on-line,
- korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych i słownika poprawnej polszczyzny,
- korzysta z informacji zawartych w encyklopedii,
- konfrontuje ze sobą informacje uzyskane z różnych źródeł, szczególnie internetowych;
- wykorzystuje wiedzę i umiejętności do przetwarzania informacji o życiu kulturalnym regionu,
- zna wybrane zasady netykiety i przestrzega ich.

#### V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

##### Uczeń:

- czyta wszystkie wymagane lektury w całości i interpretuje wybrane wątki.

#### **Ocena: dostateczny**

#### I.Kształcenie literackie i kulturowe

##### Uczeń:

- omawia wybrane elementy świata przedstawionego utworu,
- wypowiada się na temat obrazów poetyckich w wierszach,
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,
- omawia realistyczne i fantastyczne elementy świata przedstawionego,
- zna pojęcia: literatura fantastycznonaukowa i fantasy,
- wskazuje cechy gatunkowe baśni, legendy, hymnu, przypowieści, mitu, opowiadania, noweli, powieści detektywistycznej, historycznej, obyczajowej, podróżniczej, przygodowej, sensacyjnej, fantasy;
- rozpoznaje w tekście niektóre epitety, porównania, przenośnie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienia, zgrubienia, uosobienia, ożywienia, apostrofy, anafory, pytania retoryczne, powtórzenia i próbuje określić ich funkcję;

- nadaje tytuły, śródtytuły wybranym częściom utworu,
- wyjaśnia funkcję tytułu i punktu kulminacyjnego,
- odróżnia wiersz ciągły od stroficznego i rymowy od wiersza bez rymów,
- wskazuje rymy,
- omawia wydarzenia fabuły, używa pojęć fabuła, wątek i akcja;
- objaśnia pojęcie dialog, monolog;
- omawia cechy bohatera, narratora, podmiotu lirycznego;
- określa różne typy narracji,
- odróżnia autora od narratora,
- określa cechy bohaterów różnych typów,
- objaśnia, czym cechuje się bohater historyczny;
- omawia tematykę utworu,
- objaśnia pojęcia: wątek główny, wątek poboczny;
- opisuje wrażenia towarzyszące odbiorowi tekstów literackich,
- rozumie proste przenośne znaczenia w tekstach,
- rozpoznaje elementy ukrytej treści przypowieści,
- określa doświadczenia bohaterów literackich oraz filmowych,
- przedstawia własne rozumienie utworu,
- wykorzystuje w interpretacji tekstów kultury doświadczenia własne,
- wyraża opinię na temat bohaterów i zdarzeń,
- rozróżnia pozytywne i negatywne cechy bohaterów oraz aspekty sytuacji,
- wskazuje wartości ważne dla bohaterów literackich,
- rozpoznaje tekst informacyjny, publicystyczny i reklamowy;
- wymienia cechy artykułu prasowego,
- odczytuje informacje wyrażone wprost,
- wyciąga wnioski z tekstu,
- wskazuje morał bajek,
- wyodrębnia w tekście części kompozycyjne i dostrzega relację między nimi,
- porządkuje informacje z tekstu,
- wskazuje opinie w wypowiedziach bohaterów,
- wskazuje charakterystyczne cechy komiksu,
- rozpoznaje różne teksty kultury,
- wskazuje środki artystycznego wyrazu charakterystyczne dla literatury, filmu, teatru;
- posługuje się terminami związanymi z teatrem, zna pojęcie znaki teatru;
- wie, jak zbudowany jest scenariusz teatralny i filmowy;
- posługuje się pojęciami związanymi z filmem (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka, reżyser, kadr, plan filmowy);
- rozpoznaje wybrane gatunki filmowe,
- zna pojęcie film kultowy,
- objaśnia pojęcie adaptacja utworu w odniesieniu do wybranych dzieł filmowych i teatralnych,
- porównuje treści tekstów kultury z rzeczywistością znaną mu z własnego doświadczenia,
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny, posługując się bardziej złożoną konwencją realistyczną (np. komiks);
- świadomie odbiera filmy, spektakle teatralne, słuchowiska, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.
- bierze udział w przygotowaniu scenek teatralnych na podstawie tekstów literackich.

## II. Kształcenie językowe

### Uczeń:

- rozpoznaje w wypowiedziach różne części mowy,
- nazywa nieodmienne części mowy,
- dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi,
- rozpoznaje czasowniki dokonane i niedokonane,
- rozpoznaje nieosobowe formy czasownika,
- rozpoznaje w tekście formy czasów, przypadków, liczby, rodzaju gramatycznego;
- przekształca konstrukcję strony czynnej i biernej czasownika i odwrotnie,
- rozumie rolę przymiotników i przysłówków w opisie świata,
- przestrzega poprawności gramatycznej wyrazów odmiennych, tworząc wypowiedzi o nieskomplikowanej strukturze językowej,
- rozpoznaje podmiot i orzeczenie, przydawkę, dopełnienie, okolicznik w zdaniu;
- rozumie znaczenie wyrazów poza zdaniem; wykrzyknika i partykuły;
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- objaśnia pojęcia związek zgody, związek rządu, związek przynależności;
- wie, jakie części mowy występują najczęściej w związkach wyrazowych różnych typów;
- wyodrębnia związek główny,
- używa celowo wypowiedzi oznajmujących, pytających i rozkazujących,
- odróżnia zdanie od wypowiedzenia bez czasownika,
- rozpoznaje w tekście zdanie pojedyncze rozwinięte oraz nierozwinięte, zdanie pojedyncze i złożone, odróżnia zdanie i równoważnik zdania;
- przekształca konstrukcje składniowe – zdania w równoważniki zdań i odwrotnie;
- objaśnia, czym się różni wersja mówiona języka od wersji pisanej;
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną formą polszczyzny,
- dostosowuje sposób powitania i pożegnania do sytuacji komunikacyjnej,
- odróżnia znaczenia dosłowne wyrazów od znaczeń przenośnych,
- używa w swoich wypowiedziach wybranych stałych związków wyrazowych ze zrozumieniem i świadomością celu,
- odróżnia słownictwo neutralne i wartościujące,
- stosuje różne typy wypowiedzi w zależności od zamierzonego celu wypowiedzi ,
- wie, że formy fleksyjne wyrazów nie są ich synonimami;
- tworzy antonimy podanych wyrazów,
- wie, że treść tworzonych zdań powinna nawiązywać do wcześniejszych części tekstu;
- rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, ikoniczny, reklamowy;
- identyfikuje nadawcę wypowiedzi w opowiadaniach, powieściach, baśniach, mitach, legendach;
- rozumie wpływ sytuacji komunikacyjnej na kształt wypowiedzi,
- rozpoznaje i nazywa uczucia wyrażane za pomocą ciała,
- objaśnia różnicę pomiędzy głoską i literą,
- zna reguły akcentowania w języku polskim,
- stosuje intonację dostosowaną do celu wypowiedzi,
- stosuje zasady etykiety językowej w sytuacjach codziennych,
- stara się przestrzegać poprawności ortograficznej w zakresie pisowni: rz, ż, ó, u, h, ch; nie z różnymi częściami mowy; wielką i małą literą; przyimków i wyrazów przyimkowych; cząstek –bym, -byś, - by, -byśmy, -byście; ą i ę oraz –em, -en, -om,-on; zakończeń –i, -ii, -ji; przedrostków i przyrostków w podanym zestawie ortogramów;
- stara się przestrzegać zasad dotyczących oznaczania głosek miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych w zestawie w ćwiczeniach;

- stosuje poprawnie kropkę, znak zapytania lub wykrzyknik na końcu wypowiedzeń.
- stosuje nawiasy,
- zna zasady dotyczące użycia przecinka w zdaniach pojedynczych i złożonych.

### III. Tworzenie wypowiedzi

#### Uczeń:

- aktywnie uczestniczy w rozmowie na zadany temat,
- krótko wypowiada się na podany temat związany z otaczającą rzeczywistością
- włącza się do rozmowy w kulturalny sposób,
- posługuje się argumentami w rozmowie,
- rozumie funkcję akapitów w kompozycji wypowiedzi,
- stosuje akapity,
- ocenia przydatność uzyskanych informacji,
- rozpoznaje podstawowe środki perswazji,
- tworzy samodzielnie wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie( twórcze, odtwórcze), opis przeżyć wewnętrznych, opis przedmiotu, opis miejsca, opis obrazu, list oficjalny, sprawozdanie, tekst o charakterze argumentacyjnym, charakterystyka, dedykacja, podziękowanie, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, pozdrowienia;
- artykułuje prawidłowo głoski podczas recytacji, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu;
- sporządza samodzielnie odtwórczy plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi,
- tworzy plan twórczy prostej,
- tworzy samodzielnie prostą notatkę w formie tabeli, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu oraz notatkę graficzną;
- omawia problematykę przeczytanych utworów,
- używa właściwych zwrotów grzecznościowych w swoich wiadomościach SMS oraz korespondencji internetowej,
- tworzy samodzielnie opowiadania na tematy związane z treścią poznanych utworów,
- komponuje początek i zakończenie na podstawie tekstu,
- pisze scenariusz filmowy, korzystając z pomocy nauczyciela,
- stosuje zwroty grzecznościowe w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych.

### IV. Samokształcenie

#### Uczeń:

- czyta płynnie tekst, podkreślając głosem ważne słowa,
- porządkuje według własnego pomysłu uzyskane informacje,
- wybiera informacje uzyskane z różnych źródeł i wykorzystuje je w nauce i rozwijaniu pasji,
- zna zasady korzystania z zasobów bibliotecznych,
- zna budowę słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny,
- wyszukuje hasła w encyklopedii,
- ocenia przydatność uzyskanych informacji,
- wyszukuje informacje na temat ważnych zdarzeń i postaci związanych ze swoim regionem,
- rozwija umiejętności efektywnego korzystania z zasobów internetu.

## V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- czyta większość wymaganych lektur w całości i analizuje ich świat przedstawiony.

### **Ocena: dopuszczający**

#### I.Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- wypowiada się na temat świata przedstawionego utworu,
- dostrzega obrazy poetyckie w utworach o nieskomplikowanej strukturze semantycznej,
- zna pojęcie fikcja literacka,
- wymienia realistyczne i fantastyczne elementy świata przedstawionego,
- rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, powieść detektywistyczną, historyczną, obyczajową, podróżniczą, przygodową, sensacyjną, fantasy;
- zna pojęcie epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofa, anafora, pytanie retoryczne powtórzenie i wyszukuje niektóre z wymienionych środków w tekście literackim;
- wskazuje tytuł, podtytuł, motto, puentę utworu,
- wskazuje punkt kulminacyjny w opowiadaniu,
- rozpoznaje wers, zwrotkę i refren, wskazuje rymy w wierszu, zna pojęcie rytm;
- wyodrębnia wydarzenia fabuły i ustala ich kolejność,
- zna pojęcie dialog, monolog;
- wyszukuje wypowiedzi bohaterów tekstu,
- zna pojęcia podmiot liryczny, narrator, bohater;
- zna pojęcia narracja pierwszoosobowa i narracja trzecioosobowa;
- odróżnia narratora pierwszoosobowego od narratora trzecioosobowego,
- wskazuje w tekście bohatera głównego, pierwszoplanowego, drugoplanowego, tytułowego, epizodycznego;
- określa tematykę utworu,
- zna pojęcia: wątek główny, wątek poboczny;
- nazywa swoje reakcje czytelnicze,
- odbiera teksty literackie na poziomie dosłownym,
- przedstawia dosłowną treść przypowieści,
- wypowiada się na temat sytuacji bohaterów literackich i filmowych,
- wypowiada się na temat utworu i jego znaczeń,
- podejmuje próbę interpretacji tekstów kultury,
- wypowiada się na temat postaci literackiej, nazywa pozytywne i negatywne cechy bohatera;
- posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości (np. dobro-zło, przyjaźń-wrogość, prawda-kłamstwo, pokój-wojna) w odniesieniu do treści omawianych utworów;
- rozpoznaje tekst literacki,
- rozpoznaje tekst informacyjny i reklamowy,
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost,
- określa temat tekstu,
- używa pojęcia morał w odniesieniu do bajki,
- objaśnia pojęciu tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit;
- wydobywa z tekstu wskazane informacje,
- wskazuje określenia opisujące i oceniające,

- rozpoznaje czytany utwór jako komiks,
- odróżnia dzieło literackie od filmu i spektaklu teatralnego,
- odróżnia film od programu informacyjnego,
- posługuje się terminami scena, aktor, gra aktorska, charakteryzacja, kostium, rekwizyty, muzyka, dekoracja w kontekście widowiska teatralnego;
- posługuje się pojęciami związanymi z filmem i widowiskiem telewizyjnym: scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka;
- przedstawia wybrane fakty dotyczące historii kina,
- odróżnia film od programu informacyjnego,
- zna pojęcie adaptacja utworu literackiego,
- wypowiada się na temat treści tekstów kultury,
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny, posługując się konwencją realistyczną (np. ilustracja),
- bierze udział w scenkach teatralnych przygotowanych na podstawie tekstów literackich;
- z uwagą odbiera filmy, spektakle teatralne, słuchowiska, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

## II. Kształcenie językowe

### Uczeń:

- rozpoznaje w wypowiedziach części mowy; rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki, liczebniki, zaimki, przymki, spójniki;
- rozpoznaje bezokolicznik i formy osobowe czasownika,
- rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczby, osoby, czasu, rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, czasownika, przymiotnika i liczebnika;
- wyszukuje i wskazuje w tekście czasowniki w stronie czynnej i w stronie biernej,
- używa przymiotników i przysłówków we właściwych kontekstach,
- stara się przestrzegać poprawności gramatycznej wyrazów odmiennych;
- stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- zna pojęcia podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie, okolicznik;
- nazywa niektóre typy związków wyrazowych,
- rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- wskazuje wyrazy nadrzędne i podrzędne w związkach wyrazowych,
- wie, jak zbudowane jest zdanie;
- zna pojęcie zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte,
- odróżnia zdanie pojedyncze i złożone,
- rozpoznaje równoważnik zdania,
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie,
- rozpoznaje wersję mówioną i pisaną języka,
- wie, w jakich sytuacjach używa się oficjalnej, a w jakich nieoficjalnej odmiany polszczyzny,
- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej,
- stosuje formy grzecznościowe w swoich wypowiedziach,
- przedstawia się w kilku zdaniach w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- rozumie dosłowne i proste przenośne znaczenia wyrazów w wypowiedzi,
- zna pojęcie związek frazeologiczny,
- rozpoznaje wyrazy wartościujące,
- rozumie znaczenie wybranych stałych związków wyrazowych poznanych na lekcjach,
- świadomie tworzy wypowiedzi wyrażające różne intencje,
- używa ze zrozumieniem pojęć synonim, wyraz bliskoznaczny, antonim, wyraz

przeciwstawny;

- w sposób logiczny i spójny wypowiada się na tematy związane z otaczającą rzeczywistością,
- rozumie, że tekst jest komunikatem;
- zna pojęcia nadawca i odbiorca wypowiedzi, posługuje się nimi w odniesieniu do różnych sytuacji codziennych;
- określa sytuację komunikacyjną,
- rozpoznaje komunikaty wyrażane za pomocą gestów i mimiki,
- stosuje niewerbalne środki komunikacji,
- zna pojęcia głoska, litera, sylaba, akcent;
- stosuje intonację zdaniową,
- zna pojęcie etykieta językowa i stara się stosować jej zasady,
- zna reguły pisowni: rz, ż, ó, u, h, ch; nie z różnymi częściami mowy; wielką i małą literą; przyimków i wyrażen przyimkowych; cząstek –bym, -byś, -by, -byśmy, -byście; ą i ę oraz –em, -en –om, -on; zakończeń –i, -ii, -ji; przedrostków i przyrostków;
- zna wybrane zasady dotyczące oznaczania głosek miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- zamyka wypowiedzenia kropką, znakiem zapytania lub wykrzyknikiem,
- stosuje cudzysłów i dwukropek.

### III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- udziela poprawnych i logicznych odpowiedzi na pytania,
- słucha z uwagą uczestników rozmowy, mówi na temat, uczestnicząc w rozmowie
- rozpoznaje argumenty w wypowiedzi,
- tworzy logiczne i w przeważającej części uporządkowane wypowiedzi,
- zna pojęcie akapitu i zasady budowania akapitów,
- wyszukuje w tekście informacje,
- rozpoznaje tekst o charakterze perswazyjnym,
- tworzy według podanego wzoru wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis przeżyć wewnętrznych, opis przedmiotu, opis miejsca, opis obrazu, list oficjalny, sprawozdanie, tekst o charakterze argumentacyjnym, charakterystyka, dedykacja, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, pozdrowienia;
- recytuje ze zrozumieniem tekst poetycki lub fragment prozy,
- sporządza odtwórczy plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi,
- sporządza z pomocą nauczyciela plan swojej wypowiedzi,
- redaguje według podanego wzoru proste notatki w różnych formach,
- opowiada o treści przeczytanych utworów,
- wie, że współczesne komunikaty (SMS, e mail) muszą być poprawne pod względem językowym i ortograficznym;
- tworzy według podanego wzoru opowiadania na temat dalszych losów bohatera tekstu,
- podejmuje próby redagowania scenariusza,
- odwołuje się do swojej wiedzy o języku w tworzonych wypowiedziach.

### IV. Samokształcenie

Uczeń:

- czyta cicho ze zrozumieniem,
- czytając głośno, uwzględnia różne znaki interpunkcyjne;
- zapisuje odręcznie informacje pozyskane z różnych źródeł,

- korzysta z różnych źródeł informacji (np. książki, edukacyjne programy telewizyjne, strony internetowe);
- korzysta z zasobów szkolnej biblioteki,
- korzysta ze słownika ortograficznego,
- potrafi odnaleźć wskazane hasło w encyklopedii i poprawnej polszczyzny,
- podejmuje próbę oceny prawdziwości informacji uzyskanych z internetu,
- pod kierunkiem nauczyciela poznaje kulturę regionu,
- korzysta z internetu w celach edukacyjnych,
- kształci umiejętności tworzenia prezentacji multimedialnej.

## V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

### Uczeń:

- czyta większość wymaganych lektur przynajmniej we fragmentach i analizuje podstawowe elementy ich świata przedstawionego.

### **Ocena: niedostateczny**

Wyniki ucznia nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać, nawet z pomocą nauczyciela, zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak aktywności w dążeniu do zdobycia wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu.